Työelämä – ja tasa-arvovaliokunta

Kuulemistilaisuutenne 14.9.2022

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi välttämättömän terveydenhuollon ja kotihoidon turvaamisesta työtaistelun aikana

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry lausuu seuraavasti:

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki välttämättömän terveydenhuollon ja kotihoidon turvaamisesta työtaistelun aikana. Esityksen mukaan lakia sovellettaisiin tilanteissa, joissa asiakkaiden tai potilaiden henki vaarantuu tai asiakkaiden tai potilaiden terveys vaarantuu vakavasti kuntien tai kuntayhtymien järjestämää terveydenhuoltoa tai kotihoitoa koskevan työntekijäjärjestön työtaistelun aiheuttaman henkilöstövajauksen vuoksi.

SAK pitää tärkeänä, että työtaistelutilanteessakin varmistetaan välttämätön kiireellinen hoito potilaiden hengen ja terveyden turvaamiseksi. Lähtökohtana tulee olla jatkossakin suojelutyöstä sopiminen osapuolten kesken. Terveydenhuollon toimintayksikön tasolla työtaistelutilanteissa välttämättömän hoidon rajauksesta tulisi päättää lääketieteellisen ja hoitotyön johdon yhteistyössä.

SAK vastustaa lakiesitystä nyt ehdotetussa muodossa ja katsoo, että sitä on korjattava merkittävästi, ennen kuin sitä voidaan viedä eteenpäin eduskuntakäsittelyssä.

SAK katsoo, että lakiesityksen periaatteellisesti merkittävimmät ongelmat liittyvät ehdotettuihin työtaisteluoikeuden rajoitusperusteiden laajuuteen ja työtaistelutoimenpiteeseen osallistuvaan yksilöön kohdistettaviin hallinnollisiin sanktioihin eli uhkasakkoon. Lisäksi SAK kiinnittää huomiota lakiesityksessä työnantajalle esitettyihin toimivaltuuksiin päättää yksipuolisesti ja tarpeettoman laajasti työntekijän sijoitteluun, työajoista sekä työaikasääntelystä ja vuosilomasäännöksistä poikkeamiseen.

Työtaisteluoikeuden rajoitusperusteet

Hallituksen esityksessä on 3 luvun 5 §:ssä määritelty liian laveasti ne tehtävät, joiden turvaamiseksi työtaisteluun osallistuva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö voidaan määrätä työskentelemään ammattitaitoaan vastaavissa tehtävissä. Tosiasiassa on kyse perus- ja ihmisoikeutena turvatun työtaisteluoikeuden merkittävästä rajoittamisesta, mikä käytännössä johtaisi siihen, että työtaisteluoikeutta olisi tuskin lainkaan.

Ehdotetut rajoitusperusteet näyttäisivät kattavan hyvin laajasti perusterveydenhuollon sairaanhoidon ja erikoissairaanhoidon. Esitystä tulee rajata näiltä osin uudelleen niin, että rajaukset ovat täsmällisiä ja tarkkarajaisia ja kohdistuvat nimenomaisesti potilaiden hengen ja terveyden turvaamiseksi välttämättömään kiireelliseen hoitoon. Erityisesti lakiesityksen 3 luvun 5 §:n 2 momentin kohdat 5 – 10 tulee muotoilla täsmällisemmin ja tarkkarajaisemmin.

Työtaistelutoimenpiteeseen osallistuvaan työntekijään ehdotetut hallinnolliset sanktiot

SAK vastustaa esitystä, jonka mukaan aluehallintovirastolla olisi toimivalta asettaa työtaistelutoimenpiteeseen osallistuvalle yksittäiselle työntekijälle uhkasakko. SAK pitää

kestämättömänä hallituksen ehdotusta, jonka mukaan hallinnollisin sanktioin tehostettuna rajoitettaisiin yksittäisen työntekijän oikeutta osallistua ammattiliiton päättämän työtaistelutoimenpiteiseen.

Työntekijät käyttävät perus- ja ihmisoikeutena turvattua ammatillista järjestäytymisvapauttaan ja siihen olennaisena osana kuuluvaa työtaisteluoikeutta etujensa ja oikeuksiensa puolustamiseksi ja edistämiseksi. Kun ammattiliitto päättää aloittaa työtaistelutoimet, tulee mahdollisten sanktioiden kohdistua ammattiliittoon eikä yksittäiseen liiton jäseneen, joka osallistuu liiton päättämään työtaistelutoimenpiteeseen. Yksittäisiin työntekijöihin kohdistuva hallinnollinen sanktio, uhkasakko tulee kohtuuttomana poistaa lakiesityksestä.

Lopuksi SAK toteaa, että työhön määrättävien työntekijöiden ammattitaitovaatimukset ovat liian löysästi kirjoitettu. Työnantajan vastuuta tulee korostaa erityisesti henkilöstön sijoittelun osalta siten, että työnantajan on varmistuttava työntekijän ammatillisesta osaamisesta, kokemuksesta ja soveltuvuudesta tehtävään, johon työntekijää oltaisiin sijoittamassa. Yksittäistä työntekijää ei saa asettaa vastaamaan ja vastuuseen tehtävistä, joiden hoitamiseen hänen osaamisensa ei riitä.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot lakimies Paula Ilveskivi
paula.ilveskivi@sak.fi

asiantuntijalääkäri Riitta Työläjärvi
riitta.tyolajarvi@sak.fi